

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

20 mei 1994

No. NBLF. 944095

Directie Natuur, Bos,
Landschap en Fauna

AAN
Kamer 3306

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103) worden de volgende gebieden aangewezen:
 - a. het op bijlage A van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Alde Feanen";
 - b. het op bijlage B van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Hamert";
 - c. het op bijlage C van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Lepelaarplassen";
 - d. het op bijlage D van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Meinweg";
 - e. het op bijlage E van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Zouweboezem".
2. De aanwijzingen, bedoeld in het eerste lid, gaan vergezeld van een toelichtende nota.

Artikel 2

Deze beschikking treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

's-Gravenhage, 20 mei 1994

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,
(w.g.) drs. J.D. Gabor

- Toelichting -

Toelichting voor de Staatscourant

Artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103), bepaalt dat voor de leefgebieden van de in bijlage I van de richtlijn vermelde vogelsoorten speciale beschermingsmaatregelen getroffen worden, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.

De Lid-Staten dienen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte leefgebieden als speciale beschermingszone aan te wijzen, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten behoeven. Gelijksoortige maatregelen dienen de Lid-Staten ingevolge artikel 4, tweede lid, van de richtlijn te nemen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels.

Tot nog toe zijn in Nederland, in de periode 1986 t/m 1992, een dertiental gebieden aangewezen als speciale beschermingszone. In het Meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1992-1996 wordt de aanwijzing als speciale beschermingszone van de bovengenoemde vijf gebieden aangekondigd. Bij de onderhavige beschikking worden deze aangewezen. De in de beschikking genoemde kaarten en toelichtende nota's liggen ter inzage in de bibliotheek van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73 te 's-Gravenhage.

Alde Feanen

Het gebied de "Alde Feanen" ligt in het zogenaamde lage midden van de provincie Friesland, in de gemeenten Boarnsterhim, Tytsjerksteradiel en Smallingerland. De oppervlakte beslaat circa 2.500 hectare. Het gebied vormt een van de weinige overgebleven restanten van een omvangrijk complex van laagveenmoerassen en petgatenlandschappen. In vroegere eeuwen besloeg dit complex noord-west Overijssel en het lage midden van Friesland. Internationaal gezien vormt het gebied een belangrijke schakel in het totaal van moerasgebieden in de Westeuropese laagvlakte.

In de "Alde Feanen" heeft zich een rijke broedvogelpopulatie gevestigd, waaronder zeldzame soorten als Geoorde fuut, Aalscholver, Roerdomp, Purperreiger en Zwarte stern. De hooi- en weilanden in het gebied kennen een zeer rijk geschakeerde broedvogelpopulatie van steltlopers en eendachtigen. Voorts is het gebied van belang als voedsel-, rust- en ruigebied voor ganzen, watervogels en steltlopers. Bestuur en beheer van de "Alde Feanen" zijn gericht op bescherming en behoud van de betekenis van dit gebied. Dit komt onder meer tot uiting in de status "als kerngebied" in het Natuurbeleidsplan (1990), de aanmelding als wetland, de aanwijzing van een deel van het gebied als beschermd natuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet, de aanwijzing van een deel van het gebied als reservaatgebied in het kader van de Relatienota, de planologische aanduidingen in streek- en bestemmingsplannen en in het door "It Fryske Gea" gevoerde beheer.

Hamert

Het gebied de "Hamert" ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeente Bergen.

Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 1.460 ha, waarvan circa 870 ha in eigendom is van de stichting Het Limburgs Landschap en ca 500 ha in bezit is van de gemeente Bergen.

Als broedgebied is de "Hamert" voor vele soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. De "Hamert" heeft tevens een belangrijke functie als pleisterplaats voor o.a. water-, roof- en zangvogels.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als "kerngebied" deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de status van nationaal park in oprichting, de aanwijzing van een deel van het gebied als beheers- en/of reservaatgebied in het kader van de Relatienota en als natuurontwikkelingsgebied, de planologische aanduidingen in streek- en bestemmingsplannen en het door de stichting Het Limburgs Landschap en de gemeente gevoerde beheer.

Lepelaarplassen

Het gebied de "Lepelaarplassen" ligt in de provincie Flevoland en behoort tot het grondgebied van de gemeente Almere. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 350 ha en is in eigendom van de Staat der Nederlanden.

Als broedgebied zijn de "Lepelaarplassen" voor vele soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. De "Lepelaarplassen" hebben tevens een belangrijke functie als rust- en ruigebied voor ganzen en eendachtigen. In het voor- en najaar fungeert het gebied als pleisterplaats voor steltlopers.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als "kerngebied" deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de aanwijzing in 1989 als staatsnatuurmonument in het kader van de Natuurbeschermingswet, de planologische aanduiding in het bestemmingsplan en het door Stichting Flevolandschap gevoerde beheer.

Meinweg

Het gebied de "Meinweg" ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeente Roerdalen. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 1.600 ha, waarvan circa 990 ha in eigendom is van de Staat der Nederlanden.

Als broedgebied is de "Meinweg" voor vele soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. De "Meinweg" heeft tevens een belangrijke functie als pleisterplaats voor o.a. Rietganzen en Kraanvogels.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied.

Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als "kernegebied" deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de status van nationaal park in oprichting, de aanwijzing van een deel van het gebied als beheers- en/of reservaatgebied in het kader van de Relatienota en als natuurontwikkelingsgebied, de planologische aanduidingen in streek- en bestemmingsplannen en het door Staatsbosbeheer en de gemeente gevoerde beheer.

Zouweboezem

Het gebied de "Zouweboezem" ligt in de provincie Zuid-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeente Zederik. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 140 ha en is grotendeel in eigendom van de Stichting Het Zuidhollands Landschap en de Staat der Nederlanden. Als broedgebied is de "Zouweboezem" voor een aantal soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. In het voor- en najaar fungeert het gebied als rust en fourageergebied voor steltlopers.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als "kernegebied" deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de planologische aanduiding in het bestemmingsplan en het door de Stichting Het Zuidhollands Landschap gevoerde beheer.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,
(w.g.) drs. J.D. Gabor

LNV

Regeling aanwijzing gebieden als speciale beschermingszone in kader van EG-Vogelrichtlijn

20 mei 1994/Nr. NBLF. 944095
Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna

De Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,

Besluit:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103) worden de volgende gebieden aangewezen:

- het op bijlage A van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam 'Alde Feanen';
 - het op bijlage B van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam 'Hamert';
 - het op bijlage C van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam 'Lepelaarplassen';
 - het op bijlage D van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam 'Meinweg';
 - het op bijlage E van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam 'Zouweboezem'.
2. De aanwijzingen, bedoeld in het eerste lid, gaan vergezeld van een toelichtende nota.

Artikel 2

Deze beschikking treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

's-Gravenhage, 20 mei 1994.

De Staatssecretaris van Landbouw,
Natuurbeheer en Visserij,
J.D. Gabor.

Toelichting

Artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103), bepaalt dat voor de leefgebieden van de in bijlage I van de richtlijn vermelde vogelsoorten speciale beschermingsmaatregelen getroffen worden, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten. De Lid-Staten dienen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte leefgebieden als speciale beschermingszone aan te wijzen, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten behoeven.

Gelijksoortige maatregelen dienen de Lid-Staten ingevolge artikel 4, tweede lid, van de richtlijn te nemen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels. Tot nog toe zijn in Nederland, in de periode 1986 t/m 1992, een dertiental gebieden aangewezen als speciale beschermingszone. In het Meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1992-1996 wordt de aanwijzing als speciale beschermingszone van de bovengenoemde vijf gebieden aangekondigd. Bij de onderhavige beschikking worden deze aangewezen. De in de beschikking genoemde kaarten en toelichtende nota's liggen ter inzage in de bibliotheek van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73 te 's-Gravenhage.

Alde Feanen

Het gebied de 'Alde Feanen' ligt in het zogenaamde lage midden van de provincie Friesland, in de gemeenten Boarnsterhim, Tytsjerksteradiel en Smallingerland. De oppervlakte beslaat circa 2500 hectare. Het gebied vormt een van de weinige overgebleven restanten van een omvangrijk complex van laagveenmoerassen en petgatenlandschappen. In vroegere eeuwen besloeg dit complex noord-west Overijssel en het lage midden van Friesland. Internationaal gezien vormt het gebied een belangrijke schakel in het totaal van moerasgebieden in de Westeuropese laagvlakte.

In de 'Alde Faenen' heeft zich een rijke broedvogelpopulatie gevestigd, waaronder zeldzame soorten als Geoorde fuut, Aalscholver, Roerdomp, Purperreiger en Zwarte stern. De hooi- en weilanden in het gebied kennen een zeer rijk geschakeerde broedvogelpopulatie van steltlopers en eendachtigen. Voorts is het gebied van belang als voedsel-, rust- en ruigebied voor ganzen, watervogels en steltlopers.

Bestuur en beheer van de 'Alde Feanen' zijn gericht op bescherming en behoud van de betekenis van dit gebied. Dit komt onder meer tot uiting in de status 'als kerngebied' in het Natuurbeleidsplan (1990), de aanmelding als wetland, de aanwijzing van een deel van het gebied als beschermd natuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet, de aanwijzing van een deel van het gebied als reservaatgebied in het kader van de Relatienota, de planologische aanduidingen in streek- en bestemmingsplannen en in het door 'Itr Fryske Gea' gevoerde beheer.

Hamert

Het gebied 'Hamert' ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondge-

bied van de gemeente Bergen.

Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 1.460 ha, waarvan circa 870 ha in eigendom is van de stichting Het Limburgs Landschap en ca 500 ha in bezit is van de gemeente Bergen.

Als broedgebied is de 'Hamert' voor vele soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. De 'Hamert' heeft tevens een belangrijke functie als pleisterplaats voor o.a. water-, roof- en vangvogels.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als 'kerngebied' deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de status van nationaal park in oprichting, de aanwijzing van een deel van het gebied als beheers- en/of reservaatgebied in het kader van de Relatienota en als natuurontwikkelingsgebied, de planologische aanduidingen in streek- en bestemmingsplannen en het door de stichting Het Limburg Landschap en de gemeente gevoerde beheer.

Lepelaarplassen

Het gebied van 'Lepelaarplassen' ligt in de provincie Flevoland en behoort tot het grondgebied van de gemeente Almere. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 350 ha en is in eigendom van de Staat der Nederlanden.

Als broedgebied zijn de 'Lepelaarplassen' voor vele soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. De 'lepelaarplassen' hebben tevens een belangrijke functie als rust- en ruigebied voor ganzen en eendachtigen. In het voor- en najaar fungeert het gebied als pleisterplaats voor steltlopers.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als 'kerngebied' deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de aanwijzing in 1989 als staatsnatuurmonument in het kader van de Natuurbeschermingswet, de planologische aanduiding in het bestemmingsplan en het door Stichting Flevolandschap gevoerde beheer.

Meinweg

Het gebied 'Meinweg' ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondge-

gebied van de gemeente Roerdalen. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 1600 ha, waarvan circa 990 ha in eigendom is van de Staat der Nederlanden.

Als broedgebied is de 'Meinweg' voor vele soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. De 'Meinweg' heeft tevens een belangrijke functie als pleisterplaats voor o.a. Rietganzen en Kraanvogels.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied.

Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als 'kerngebied' deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de status van nationaal park in oprichting, de aanwijzing van een deel van het gebied als beheers- en/of reservaatgebied in het kader van de Relatienota en als natuurontwikkelingsgebied, de planologische aanduidingen in streek- en bestemmingsplannen en het door Staatsbosbeheer en de gemeente gevoerde beheer.

Zouweboezem

Het gebied 'Zouweboezem' ligt in de provincie Zuid-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeente Zed-rik. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 140 ha en is grotendeels

in eigendom van de Stichting Het Zuidhollands Landschap en de Staat der Nederlanden. Als broedgebied is de 'Zouweboezem,' voor een aantal soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. In het voor- en najaar fungeert het gebied als rust en fourageergebied voor steltlopers.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als 'kerngebied' deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de planologische aanduiding in het bestemmingsplan en het door de Stichting Het Zuidhollands Landschap gevoerde beheer.

*De Staatssecretaris van Landbouw,
Natuurbeheer en Visserij,*

TOELICHTING BIJ DE AANWIJZING VAN DE "ALDE FEANEN" ALS SPECIALE
BESCHERMINGSZONE IN HET KADER VAN DE EG-VOGELRICHTLIJN

1. Inleiding

Het gebied de "Alde Feanen" ligt in het zogenaamde lage midden van de provincie Friesland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Boarnsterhim, Tytsjerksteradiel en Smallingerland. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 2500 ha.

Het gebied de "Alde Feanen" vormt een van de weinige overgebleven restanten van een omvangrijk complex van laagveenmoerassen en petgatenlandschappen. In vroegere eeuwen besloeg dit complex noordwest Overijssel en het lage midden van Friesland. Internationaal gezien vormt het gebied een belangrijke schakel in het totaal van moerasgebieden in de Westeuropese laagvlakte.

Het gebied bestaat uit laagveenmoerassen met petgaten, veenplassen en meren. Het geheel wordt doorsneden door watergangen en is omgeven door hooi- en weilanden. 's Winters staan bovendien enkele laaggelegen boezemlanden en zomerpolders onder water. De huidige structuur is het gevolg van vervening. De afgegraven veenvlakte is niet of nauwelijks in cultuur gebracht. Het gebied wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan verlandingsvegetaties zoals waterplantenbegroeiingen, rietland, veenmosrietland, veenheide, trilveenvegetaties en elzenbroekbos. Op de onvergraven veengronden komen nog restanten van Blauwgrasland- en Dotterbloemvegetaties voor. In de zomerpolder zijn bloemrijke hooilanden aanwezig.

Van west naar oost is er een overgang van kleiafzetting op veen naar het Fries-Drents keileem-dekzandplateau. De grondwaterstroom vanaf dit plateau veroorzaakt in het gebied kwel van schoon mesotroof water. Dit grondwater is rijk aan opgeloste kalk- en ijzermineralen. Verder vindt aanvoer van eutroof boezemwater plaats uit westelijke richting. Globaal gezien bestaat er een gradiënt van west naar oost van respectievelijk boezem en grondwater. Tezamen met het bemalingsregiem vormen deze aspecten de basis van de ecologische kwaliteit van het gebied.

De Alde Feanen vormen het leefgebied van tal van de in artikel 4, eerste lid, van de EG-Vogelrichtlijn genoemde soorten.

In deze toelichting zal vervolgens worden ingegaan op de vogelkundige waarden van de Alde Feanen, de begrenzing van het als speciale beschermingszone aangewezen gebied, het bestuur en beheer van de Alde Feanen en de gevolgen van de aanwijzing als speciale beschermingszone.

2. Vogelkundige waarden

In de "Alde Feanen" heeft zich een rijke broedvogelpopulatie gevestigd, waaronder zeldzame soorten. De hooi- en weilanden in het gebied kennen een zeer rijk geschakeerde broedvogelpopulatie van steltlopers en eendachtigen. Voorts is het gebied van belang als voedsel-, rust- en ruigebied voor ganzen, watervogels en steltlopers.

Voor tal van water- en moerasvogels en ook bosvogels vormt het gebied de "Alde Feanen" een belangrijk leefgebied. Dit is vooral te danken aan de grootte van het gebied en aan de variatie in vegetatiestructuur als gevolg van de vele successiestadia die zich hier hebben kunnen ontwikkelen.

In totaal komen over het gehele jaar genomen ruim 180 vogelsoorten in het gebied voor. Circa 100 soorten worden als broedvogel aange troffen, waaronder de volgende soorten: Dodaars, Geoorde fuut, Aalscholver, Grauwe gans, Roerdomp, Purperreiger, Krakeend, Slob-eend, Smient, Tafeleend, Zomertaling, Buizerd, Bruine kiekendief, Waterral, Porseleinhoen, Kleinst waterhoen, Grutto, Kemphaan, Watersnip, Zwarte stern, Visdief, Kerkuil, Gele kwikstaart, Paapje, Grote karekiet, Rietzanger, Baardmannetje en Buidelmees.

Het gebied is ook van internationale betekenis voor tal van vogels die op trek pleisteren, ruien en fourageren of overwinteren. Tien-duizenden Smienten en Kolganzen, honderden tot duizenden Pijlstaarten, Winter- en Zomertalingen. Slobeenden, Krakeenden en Tafeleenden verblijven 's winters en/of tijdens voor- en najaar in de "Alde Feanen". Daarnaast maken enige tientallen Grauwe ganzen en Wilde en Kleine zwanen in dezelfde periode gebruik van het gebied. Het gebied is een belangrijke schakel op de trekroute van de Kemphaan; tijdens het voorjaar verblijven hier gedurende langere tijd zo'n 30.000 Kemphanen. Ook pleisteren Grutto (circa 4000), Kievit (in het vroege voorjaar circa 20.000), Bonte strandloper, Lepelaar en Regenwulp regelmatig in grote getale in het gebied. In perioden met slecht weer wijken veel wadvogels uit naar de "Alde Feanen". Regelmatig worden dan o.a. groepen Rosse Grutto's, Bonte strandlopers en Steenlopers gesignaleerd. Voorts worden regelmatig o.a. Zeearend, Visarend, Blauwe kiekendief, Zwarte wouw, Rode wouw, Wespendief, Slechtvalk, Smelleken, Goudplevier en Bosruiter waargenomen.

De soorten van belang uit oogpunt van artikel 4, eerste lid, van de EG-Vogelrichtlijn, die vermeld staan in bijlage I van deze richtlijn (versie 1991), zijn onderstreept aangegeven.

3. Ligging en begrenzing

De "Alde Feanen" liggen in het Lage Midden van Friesland, in de driehoek die globaal wordt gevormd door de dorpen Warten, Grou en Oudega, met in het centrum Earnewâld. Het gebied wordt in het zuiden begrensd door Wijde Ee en polder de Hege Warren, in het westen en noorden door de Graft en Earnewarre en in het oosten door de

lijn Kloosterburen, de Gaasten. Bij de begrenzing van het gebied is zoveel mogelijk aangesloten bij de ligging van de eigendommen van de vereniging "It Fryske Gea" en de begrenzing van de relatie-notagebieden. Dit is een aaneengesloten geheel van water, moeras en natte graslanden.

Voor de precieze begrenzing van het als speciale beschermingszone aangewezen gebied wordt verwezen naar de kaart behorende bij de aanwijzing.

4. Bestuur en beheer

Bestuur en beheer van het gebied zijn gericht op handhaving en ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied. Dit kan aan de hand van onderstaande punten worden geïllustreerd.

- De Alde Feanen maken deel uit van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), waarbij het gebied is aangeduid als kerngebied. Het beleid ten aanzien van kerngebieden is gericht op het veiligstellen en vergroten van de bestaande natuurwaarden.
- In het Structuurschema Groene Ruimte (Kabinetstandpunt, 1993), waarin deze ecologische hoofdstructuur eveneens is aangegeven, staan de Alde Feanen aangegeven als "potentieel nationaal park".
- De Alde Feanen zijn in 1992 aangemeld voor opname in de lijst van "wetlands" als bedoeld in artikel 2 van de in 1971 te Ramsar tot stand gekomen "Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis".
- Ten einde een zo groot mogelijke wettelijke bescherming te geven en een optimaal natuurbeheer mogelijk te maken is een deel van het gebied aangewezen als beschermd natuurmonument in het kader van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572). Het betreft het gedeelte genaamd "Tusken Sleaten", begrensd door de Geau, Alde Headamsleat, Heawei en Headamsleat, ter grootte van circa 95 ha.
- In het streekplan van de provincie Friesland (1989) heeft het gebied voor het overgrote deel de aanduiding "natuurgebied met een belangrijke recreatiefunctie".
- In de bestemmingsplannen buitengebied van de gemeenten Boarnsterhim, Tytsjerksteradiel en Smallingerland heeft het gebied de bestemming "natuurgebied".
- In de Beleidsnota Landschapszorg en Natuurbeheer van de provincie Friesland heeft het gebied de kwalificatie "natuurgebied van internationale betekenis" en "rustgebied voor watervogels en ganzen van internationale betekenis".
- In het kader van de Relatienota zijn de alle agrarische cultuurgronden binnen het gebied die nog geen eigendom zijn van "It Fryske Gea", aangewezen als reservaat.
- Het beheer van circa 60 % van het gebied wordt gevoerd door de vereniging "It Fryske Gea". Voor de "Alde Feanen" zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:
 1. Duurzame bescherming en instandhouding of herstel van de abiotische en biotische factoren die voor het voortbestaan van het laagveenmoeras-oecosysteem bepalend zijn.

2. Ontwikkelen en versterken van de natuurlijke keten van het laagveenmoerasproces.
3. Ontwikkelen en versterken van ruimtelijke gradiënten in de mate van menselijke beïnvloeding, waarbij een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling in het midden van het reservaat voorop staat en halfnatuurlijke landschappen aan de periferie zijn gesitueerd.
4. Zonering van de beheerseenheden om de aan het reservaat ten grondslag liggende gradiënten in waterkwantiteit en -kwaliteit te versterken.

Gezien bovenstaande op dit gebied van toepassing zijnde beleidsinstrumenten en gezien bovengenoemde doelstellingen zijn de natuurwaarden en de ontwikkelingen daarvan uitgangspunt van het beleid en het beheer van het gebied de "Alde Feanen".

Essentieel daarbij is onder meer, dat de omvang van het gebied gehandhaafd moet blijven en dat het grondwaterniveau van het gebied niet verder meer daalt. De natuurwaarden van het gebied zijn namelijk voor een belangrijk deel gebonden aan een relatief hoge waterstand. Een verdere daling van de waterstand, ook in de directe omgeving, zal daarom van negatieve invloed zijn op de kwaliteiten van het gebied. De waterhuishouding van het gebied zal in kwantitatieve en kwalitatieve zin blijvend moeten worden afgestemd op handhaving en ontwikkeling van genoemde waarden. In 1990 is een project gericht op een integrale aanpak eutrofiëringsbestrijding gestart.

Belangrijk is tevens dat de landbouwenclaves in het gebied snel verworven kunnen worden. Ook zal de in het gebied heersende rust dienen te worden gehandhaafd. Zo zal recreatief medegebruik gericht dienen te zijn op natuurbeleving en -educatie en derhalve zijn afgestemd op het karakter en de kwetsbaarheid van het gebied.

5. Andere gebruiksfunctie in het gebied

Tijdens het zomerseizoen worden de Alde Feanen druk bezocht door watersporters. In het gebied is ook een aantal als recreatiewoning ingerichte huisjes en woonboten aanwezig. Buiten het recreatieseizoen is het in het gebied zeer stil. Om de rust voor de natuur in het zomerseizoen enigszins te garanderen, is niet het hele gebied opengesteld. Het grotere water is vrij toegankelijk, terwijl de toegang tot de kleine wateren en het moeras beperkt of verboden is.

Ondanks het recreatief medegebruik is het gebied zeer rijk aan vogels. Dit is enerzijds te danken aan de zonering en aan de rust buiten het recreatieseizoen, anderzijds wordt de mogelijke verstoring gebufferd door het moerasgebied zelf. Grote delen van de broedgebieden zijn niet of nauwelijks toegankelijk, terwijl hoogopgaande riet- en moerasbosbegroeiingen langs de randen voor afscherming zorgen.

Het recreatief medegebruik, zoals dit thans in de Alde Feanen plaats heeft, alsmede de bereikbaarheid van Earnewâld en Drachten over water zal worden gewaarborgd.

Van invloed op de natuurlijke kwaliteiten van het gebied is de ontwatering van de omringende en binnen het gebied gelegen landbouwgronden. Als gevolg daarvan is de kweldruk afgenomen, waardoor de toevoer van schoon mesotroof grondwater is verminderd. Om het moeras en de graslanden van water te voorzien, wordt in het zomerhalfjaar een grote hoeveelheid water uit de Friese boezem ingelaten, dat in de Alde Feanen doordringt. Het boezemwater bevat naast grote hoeveelheden stikstof en fosfaat ook allerlei microverontreinigingen, zoals zware metalen en PCB's. Dit heeft negatieve gevolgen voor het aan grondwater gebonden ecosysteem. Veel plantesoorten en zelfs hele vegetaties zijn in de loop der tijd verdwenen vanwege de verslechterde milieumomstandigheden. Ook dierlijke organismen die ofwel aan de verdwenen of gedecimeerde planten gebonden zijn, danwel direkt van een schoon watermilieu afhankelijk zijn, zijn in aantal afgenomen of verdwenen.

Door de Rijksoverheid zijn, in samenwerking met provincie en beheerder, plannen ter verbetering van de waterhuishouding in studie genomen. In een deel van het gebied zijn reeds maatregelen getroffen voor de stimulering van een ecologisch waterbeheer. De maatregelen omvatten ontpoldering en isolatie van de boezem. De getroffen maatregelen hadden reeds na een korte periode positieve resultaten voor de waterkwaliteit. Zo nam de dominantie van blauwwieren af.

Binnen de begrenzing van de speciale beschermingszone bevindt zich een tweetal gaswinlocaties. Deze bestaande gaswinning kan in zijn huidige vorm blijven plaatsvinden.

6. Gevolgen van de aanwijzing als speciale beschermingszone

De richtlijn van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, nr. 79/409/EEG, Pb. EG., no. L103, bepaalt terzake de speciale beschermingszones het volgende:

- Artikel 3, lid 2, sub a, verplicht de overheid tot het instellen van zones voor de bescherming, de instandhouding en het herstel van biotopen en leefgebieden van alle natuurlijke in het wild levende vogelsoorten op het Europees grondgebied van de lidstaten.
- Artikel 4 geeft een nadere uitwerking van de in artikel 3, lid 2, sub a, genoemde verplichting tot het instellen van de beschermingszones, waarbij met name prioriteit wordt gegeven aan de in Bijlage I van de EG-Vogelrichtlijn genoemde soorten (artikel 4, lid 1) en de migrerende soorten (artikel 4, lid 2).

- Artikel 4, lid 3, verplicht de overheid tot het toezenden aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen van alle nuttige gegevens, zodat zij de geëigende initiatieven kan nemen voor de coördinatie die nodig is om te bereiken dat de zones bedoeld in lid 1 enerzijds, en in lid 2 anderzijds, een samenhangend geheel vormen dat voldoet aan de eisen inzake bescherming van de soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is.
- Artikel 4, lid 4, verplicht de overheid tot het nemen van passende maatregelen om vervuiling en verslechtering van de woongebieden in de in de leden 1 en 2 bedoelde beschermingszones te voorkomen, alsmede om te voorkomen dat de vogels aldaar worden gestoord, voor zover deze vervuiling, verslechtering en verstoring, gelet op de doelstellingen van dit artikel, van wezenlijke invloed zijn.
- Artikel 12, lid 1, verplicht de overheid om de drie jaar, te rekenen vanaf het verstrijken van de in artikel 18, lid 1, bedoelde termijn bij de Commissie een rapport in te dienen over de toepassing van de nationale maatregelen die krachtens de richtlijn zijn getroffen.